

Kulturhistorisk beskrivning av Knäred socken

För gemene man är väl Knäred känd för fredstraktatet som slöts mellan Sverige och Danmark år 1613 fast att det egentligen ägde rum i Sjöared, på gränsen mellan Halland och Småland.

Det kulturhistoriska händelseförloppet för Knäred följer ungefär samma mönster som i övriga delar av länets inland. De äldsta perioderna, dvs. jägar- och bondestenålder är tämligen dåligt representerat. Endast en stenåldersboplats är känd. Platsen ligger alldeles intill Lagans södra strandkant, ungefär i höjd med idrottsplatsen. Spåren ger sig tillkänna genom ett antal bearbetade flintor som dock är av så obestämbart karaktär att de inte närmare går att precisera när människorna har vistats på platsen. Likaledes lyser de stora flintyxorna med sin frånvaro som då också kan visa på en mänsklig närvaro under bondestenålder. Men frånvaron av både de stora yxorna som den bearbetade flintan är inte alltid med sanningen överensstämmande. Mycket av markerna kring Lagan ligger idag i vall och man har därför svårt att finna flintan. Likaså vet vi av erfarenhet att det kan finnas större flintföremål hos de enskilda markägarna men att informationen aldrig har kommit museerna tillkänna. Genom riktade inventeringar är chansen därför stor att bilden av en obefolkad bygd kan komma att förändras.

Lika lätt är det inte att finna spåren efter de människor som eventuell har vistas i området under brons- och järnålder. De synliga spåren utgörs huvudsakligen av gravar medan boplatsspåren döljer sig under mark. Från trakterna kring Knäred måste man bege sig till Sjöared för att ta del av järnålderns gravskick. Här ligger ett av socknens få gravfält som i detta fall består av en treudd samt ett par stensättningar. En mer omdiskuterad lokal är

”Rikenshög” i östra utkanten av Knäred. Högen är egentligen en naturlig moränkulle men enligt äldre anteckningar skall man i början av 1800-talet ha funnit ett keramikkrärl i dess östra del. Kräret innehöll brända ben och träkol vilket bör vara en indikation för att gravsättningen har skett under järnålder. Ännu färre är spåren efter människornas boningar. I närområdet finns enbart en lokal där fynd antyder om mänskliga aktiviteter. I samband med ett vägbygge i närheten av Björkered stötte man på en hård strax under markytan och av beskrivningen finns det

mycket som tyder på att den har sitt ursprung i järnåldern.

Invid Krokån och i anslutning till det gamla brofästet finns en av de fornlämningar vars funktion ständigt diskuteras. På en stenhäll finns

en knapp halv meter lång och tio centimeter bred slipränna. Det minst sannolika är dock att de skall ha utnyttjats för att slipa svärd eller andra större skärande redskap eller vapen. Likaledes är dateringen okänd och i nuläget finns inga belägg som understryker ett förhistoriskt ursprung.

Under medeltid och historisk tid ökar dock spåren efter traktens invånare. Förutom jordbruk och boskapsskötsel ser vi nu spåren efter folkets bisysslor där förekomsten av ett par slaggvarp norr om samhället visar att järnutvinning har varit en del av försörjningen. Men de mest påtagliga spåren är förbundna med Knäreds strategiska läge utmed den så kallade "Lagastigen". Den ökade kommunikationen mellan kust och inland och då framför allt under den svensk-danska krigsen, krävde försvarsanläggningar där fienden kunde motas. Till denna kategori skall man säkert räkna "Hallaborg" där man fortfarande kan skönja fragment av de skyttegravar man tagit skydd bakom. Enligt äldre uppgifter skall borgen ha varit sammanbunden med "Skansen" innan Lagan ändrade sitt flöde och skilde dem åt. I den västra utkanten av Knäred finns ytterligare en plats som knyter an till resandet och dess strapatser. Högt ovanför vägen ligger "Tjuvahålan" där traditionen berättar att stråtrövare låg på pass för att råna förbipasserande resenärer.

Men det var inte bara människan själv som kunde utgöra ett hot mot resande personer utan även vilda djur. Strax söder om Abborrasjön finns ett offerkast där enligt traditionen en kvinna skall ha blivit riven av vargen. För att hedra hennes minne lade man en sten på platsen. Med tiden har resultatet blivit att det nu ligger ett cirka 6 meter stort stenröse på platsen. I trakterna kring Vekabygget finns två andra lokaler där traditioner berättar om mer eller mindre övernaturliga krafter. Båda platserna är förknippade med stora stenar

eller klippblock. En av dem är "Käringahallen" där en jätte kastade ett block i Krokån för att hans hustru skulle komma torrskodd över. Den andra platsen är "Tjurhallen" där en tjur jagade upp en varg på de stora stenblocken. Under en vecka höll tjuren vargen fången men efter en vecka dog de båda av utmattning.